

Jumalateenistus Nõos K, 31.12.25 kl 18, vana-aastaõhtu

Lektsioonid: Nl 3:22–26; Lk 13:6–9

Pihikõne: Rm 12:2

Jutlus: 1Pt 1:22–25

Laulud: 44 (1–6); 41 (1–6, 7); 47 (1–3); 42 (1–3)

Et te olete kuulekuses tõele oma hinged puhastanud siiraks vennalikkuseks, siis armastage raugematult üksteist puhtast südamest! Teid pole uuesti sünnitatud kaduvast, vaid kadumatust seemnest, Jumala elava ning jääva sõna kaudu. Sest „kõik inimlik on kui rohi ja kogu ta hiilgus nagu rohu õieke. Rohi kuivab ära ja õieke variseb maha, aga Issanda sõna jääb igavesti.”

Meie 2025. aasta viimase jumalateenistuse kirjakohas on kaks märksõna: armastus ja ristimine. Neist tänases jutluses juttu tulebki.

Kõigepealt armastus. Armastuse olulisusest saame ju kõik aru. Kummatigi tuleb UT puhul armastusest kõneldes alati rinda pista probleemiga, et eesti keeles on armastuse laia tähendusvälja jaoks vaid üks sõna, „armastus”. Ka meie kirjakohas esineb see sõna tegelikult kaks korda, kuid tõlkijad on olnud probleemi ees, kuidas väljendada kahte erinevat armastust väljendavat sõna ühe eestikeelse sõnaga „armastus”. Nagu kuulsime, tõlgitakse meie kirjakohas esimene armastust väljendav sõna „vennalikkuseks” ja teine „armastamiseks”.

Sõna „vennalikkus” puhul aga seisab algkeeles sõna φιλαδελφία ’vennaarmastus’. Sõna „armastage” jaoks kasutatakse algkeeles sõna ἀγαπάω ’armastama’. Mille poolest need armastuse liigid erinevad?

Verb φιλέω, mis on üks sõna „vennaarmastus” koostisosadest, väljendab südamlikku kiindumust ja sõprust. See sobib hästi kokku selle sõna teise koostisosaga „vend”, kuna vendadevaheline kiindumus pole kindlasti seesama, mis „armastus” eesti keele tavatähenduses.

Sõna φιλαδελφία ’vennaarmastus’ tausta aitab selgitada asjaolu, et kreeka-rooma kultuuris oli sõpruse aluseks sageli sotsiaalne võrdsus, samasugused hüved või kodanikukohustus. Teisiti öeldes sõbrustati omasugustega.

Võib-olla on sama asi nähtav ka tänapäeva kultuuris: noortele meeldivad noored, vanadele vanad, vaestele vaesed, rikastele rikkad, kunstnikele kunstnikud, kaupmeestele kaupmehed, teadlastele teadlased, sõdureile sõdurid jne.

Varakristluses aga määratleti Kristuse koguduses inimestevahelised suhted uuesti, ületades etnilisi, majanduslikke ja soolisi barjääre. Ütleb ju apostel Paulus Gl 3:28: „Ei ole siin juuti ega kreeklast, ei ole siin orja ega vaba, ei ole siin meest ega naist, sest te kõik olete üks Kristuses Jeesuses.”. Paganad pidid selliseid kristlastevahelisi suhteid nähes tunnistama, et neid ei saa seletada ainult loomulike sidemetega: peab olema midagi enam. Ja võib-olla oli just sellel kristlaste omavahelisel erilisel suhtel ühiskonnas oluline misjoneeriv roll.

Küllap oleks kristlikul vennaarmastusel samasugune mõju ilmalikule ühiskonnale ka tänapäeval. Kasutan aga just tingivat kõneviisi „oleks”, kuna tihti näeb ilmalik ühiskond kirikus just vennaarmastuse puudumist: lõhed kristlaskonnas paistavad hästi silma, eriti meedia vahendusel.

Siiski jääb saatan siin viimaks pika ninaga, sest Kristuses võidab alati vennaarmastus. Seda asjaolu apostel Peetrus meie kirjakoha esimeses pooles rõhutabki: „Te olete kuulekuses tõele oma hinged puhastanud siiraks vennaarmastuseks...” Tõde on ju Kristus ja kuulekus Tõele ehk Kristusele puhastab inimese hinge sedavõrd, et ta võib tunda usuvenna või usuõe vastu siirast vennaarmastust (õe puhul siis vastavalt õearmastust).

Et aga saatana vingerpussid kristlastevaheliste lõhede tekitamisel pole apostel Peetrusele teadmata, manitseb ta kuulajat ja lugejat vennaarmastuses edenema, sest paigalseismine tähendab ju tagasiminekut (nagu kõlab tuntud tsitaat filmist „Mehed ei nuta”). Ja nüüd kasutab apostel armastamise kohta juba sõna ἀγαπάω.

Sõna ἀγαπάω väljendab tahtelist, lepingutruud armastust, mis otsib teises inimeses tõelist head, olenemata tema teenetest või vaevast, mis selliseks armastamiseks kulub. Sellise armastusega

soovib apostel nüüd oma hinged kuulekuses Kristusele vennaarmastuseks puhastanud inimestel üksteist armastada. Teisiti öeldes, *filadelfia*, vennaarmastus on omadus, mille annab kuulekus Kristusele, kuid selle armastuse lõkkel hoidmiseks tuleb armastada *agape*'ga.

Meile, eestlastele tundub selline armastuse tüüpides vahe tegemine juuksekarva lõhkiajamisena, kuid nii saame paremini aru varakristlikust mõttelaadist. Ja pealegi muudab ju armastuse eri varjundite märkamine elu palju rikkamaks (ja annab aimu, et olulised pole ainult erootilise armastuse 50 halli varjundit).

Meie kirjakoha teisest poolest saame aga teada, millel selline kuulekus Tõele ehk Kristusele põhineb. Apostel ütleb: „Teid pole uuesti sünnitatud kaduvast, vaid kadumatust seemnest, Jumala elava ning jääva sõna kaudu.” Niisiis põhineb kuulekus Kristusele uuesti sündimisel.

Ent see on ju seesama mõte, mida tunneme juba Jeesuse vestlusest Nikodeemosega Jh 3. peatükis! Jh 3:3 ütleb Jeesus: „Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni ülalt, ei või näha Jumala riiki.” Teame, et armastust (ei *filadelfia*'t ega *agape*'t) ei saa osta selleks kedagi vägisi sundida. Armastus tuleneb uuesti sündimisest, sündimisest veest ja Vaimust, nagu Jeesus ütleb. Nii on armastuse aluseks alati ristimine veest ja Vaimust kolmainu Jumala nimesse. See, kes tahab tõeliselt armastada, peab olema ristitud kolmainu Jumala nimesse!

Kuid apostel Peetrus läheb veelgi detailsemaks ja me saame teada, kuidas on ikkagi võimalik, et sellisel lihtsal toimingul nagu ristimine on nii suurejooneline mõju. Nimelt on selle aluseks kadumatu seeme Jumala sõna.

Võib olla aitab seda paremini mõista võrdpilt taimest. Taim võrsub seemnest, sest ilma seemneta taim kasvama ei hakka. Ka ristimine on justkui seeme: Jumala igavene sõna pannakse inimese südames idanema Püha Vaimu ja vee kui materia läbi. Kuid taim, mis seemnest kasvab, on hoopis teise kujuga kui seeme: seemnest võrsunud taim kannab lehti, õisi ja vilju. Samas on taim oma olemuses ikkagi sama, mis selle aluseks olev seeme – vaid nende kujud on erinevad.

Võib siis öelda, et ristimine kolmainu Jumala nimesse paneb inimeses kasvama Jumala taime. Selleks on esmalt kuulekus Kristusele: inimene tunnistab Kristuse oma Issandaks ja elu juhiks. Kuulekusest Kristusele kasvab välja vennaarmastus: inimene mõistab, et teda seob miski ka sellise inimesega, keda ta ilmalikus elus võib-olla kunagi tähelegi poleks pannud. Kuulekusest Kristusele tuleb ka suutlikkus erinevaid usuvendi ja -õdesid armastada, seda armastust säilitada ja selles kasvada. Niisiis sünnib Issanda igavesest sõnast, mis on ristimises inimesse istutatud, midagi suurt ja ilusat, sünnib palju head vilja. Võib-olla midagi sellist, mida kirjeldab Ps 1:3: „Siis ta on otsekui puu, mis on istutatud veeojade äärde, mis vilja annab omal ajal ja mille lehed ei närtsi; ja kõik, mis ta teeb, läheb korda.”

Küllap pole juhuslik, et apostel Peetrus kõneleb ristimisest oma esimeses kirjas ka teisal, nüüd juba otsesõnu. 1Pt 3:21 on öeldud, et ristimine pole lihaliku rüveduse kõrvaldamine, vaid hea südametunnistuse taotlemine Jumalalt Jeesuse Kristuse ülestõusmise kaudu. Kasutades eeltoodud võrdlust taimega võiks siis öelda, et inimene on nagu maapind, millest kasvab Jumala sõna külvi tõttu midagi uut, kuid see uus pole inimese lihalik loomus, vaid Jumala and, uus loodu. Võib-olla on isegi nii, et see uus loodu tähendab ka uut vaimulikku ihu mille inimene saab surnuist ülestõusmisel, kui tema lihalik ihu on juba maapinnaga üheks saanud? Jumal teab!

Kallid sõbrad! Oleme järjekordse aasta lõpul ja uue aasta künnisel. Uus aasta, eriti praegusel rahutul ajastul, tekitab inimestes ebakindlust, võib-olla isegi hirmu: mis saab minust ja minu lähedastest, kas mu töö ja vara jäävad püsima. Sellised mõtted pärsivad julgete plaanide tegemist tulevikuks igal elualal perekonnaplaneerimisest kuni majanduseni.

Samas julgustab apostel Peetruse tänane sõna iga kristlast uut aastat rahu ja rõõmuga vastu võtma: ehkki meie lihalik loomus üha kulub, kasvab meisse ristimises istutatud Jumala sõna armastava taimena üha edasi. Ja seda kasvu ei saa takistada ükski väline asjaolu, ei kriis ega häving. Seda kahel põhjusel: esiteks toimub see kasv meie sees, seda kasvu saab mõjutada ainult Jumal ise, kes on sõna meie südamesse istutanud. Ja teiseks on Jumala sõna igavene. Apostel Paulus ütleb 2Kr 4:16: „Seepärast me ei tüdi, vaid kuigi meie väline inimene kulub, uueneb seesmine inimene ometi päev-päevalt.” Teades seda Jumala kingitust ja Teda selle eest tänades on, on hea lõpetada 2025. aasta ja astuda uude, 2026. aastasse!

Aamen.